

Als ocells se'ls en fum

A simple vista, hom podria pensar que Ravel va tenir un atac d'ego

Foto: Kevin Hackert

Aquests dies acompanyo l'escriptor francès Michel Bernard a les tres presentacions a Catalunya de la seva novel·la *Els boscos de Ravel* (<https://www.labreuedicions.com/els-boscos-de-ravel-de-michel-bernard/>), publicada en català per Labreu Edicions en traducció de Ferran Ràfols.

La novel·la descriu els anys que el compositor francès Maurice Ravel va passar a la Primera Guerra Mundial, com a conductor. No va ser considerat apte per lluitar a primera línia per les seves condicions físiques però ell de totes totes volia allistar-se per ser ?com tota la resta?.

La de Ravel, tal i com la descriu l'escriptor francès, és una personalitat fascinant: allunyat de l'ego inherent als artistes, però rigorós i metòdic quan treballava. Amant de la natura i dels seus sons, especialment del cant dels ocells i profundament humanista. La narració passeja per aquests boscos on el compositor va veure-hi tots els colors de la vida: des de la mort dels seus companys al front fins les llargues passejades que, ja retirat a la seva casa de Monfort-L'Aumarys, feia per un dels boscos, segons explicava ahir Bernard, més bonics de França.

De la vida personal de Ravel en coneixia poca cosa, llevat, precisament, de l'episodi que tanca el llibre. La història del *Concert de piano per a mà esquerra*, una peça preciosa que va compondre expressament per a Paul Wittgenstein, germà del filòsof Ludwig Wittgenstein, intèrpret d'èxit que, en una batalla a Polònia durant la primera Gran Guerra, havia perdut el braç dret. Wittgenstein, que s'ho podia permetre, va demanar a diversos compositors de renom que li componguessin peces per poder seguir tocant amb la mà que li quedava. Ravel, en rebre l'encàrrec, va deixar el concert per a piano en sol en què estava treballant aquells dies i, en només nou mesos, va compondre un concert per a piano i orquestra, amb el brogit de la maquinària de guerra i la humanitat representada per la melodia del piano. Ravel havia quedat tocat, d'aquells dies al front. I tot i que ja havia sublimat la seva experiència a *Le tombeau de Couperin*, especialment, degué afrontar l'encàrrec de Wittgenstein com una cosa gairebé personal. Restitutiva.

Wittgenstein, intèrpret, no compositor, devia estar més preocupat per mostrar la seva tècnica que per transmetre l'emoció que Ravel va imprimir a l'obra, i en tocar-la va afegir-hi algunes floritures que van fer emprenyar moltíssim el compositor francès. Va arribar a vetar-ne la interpretació si no es respectava la partitura original. Al cap del temps, Wittgenstein va admetre que Ravel tenia raó i que s'havia equivocat en ficar-hi cullerada.

A simple vista, hom podria pensar que Ravel va tenir un atac d'ego; però el més bonic d'aquesta història és que crec, personalment, que va passar just el contrari: a ell, que anotava en partitures el cant dels ocells, que creia en la música com la manera més pura d'explicar el món, li va saber greu que algú volgués interferir en quelcom tan diví i inexpugnable, precisament per pura vanitat.

Ravel no ho era, de vanitós. Quan li van concedir la Legió d'Honor, el 1920, va rebutjar-la. No volia cap honor. ?Als únics a qui aspiro a agradar són els ocells. I als ocells se'ls en fum, la legió d'honor?. Ahir vaig capturar aquesta frase, per quan necessiti aprendre coses dels ocells. Per quan calgui seguir cantant damunt de la branca de l'últim arbre del bosc mentre cauen bombes a Verdun.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=tSxcXdXqLvA>